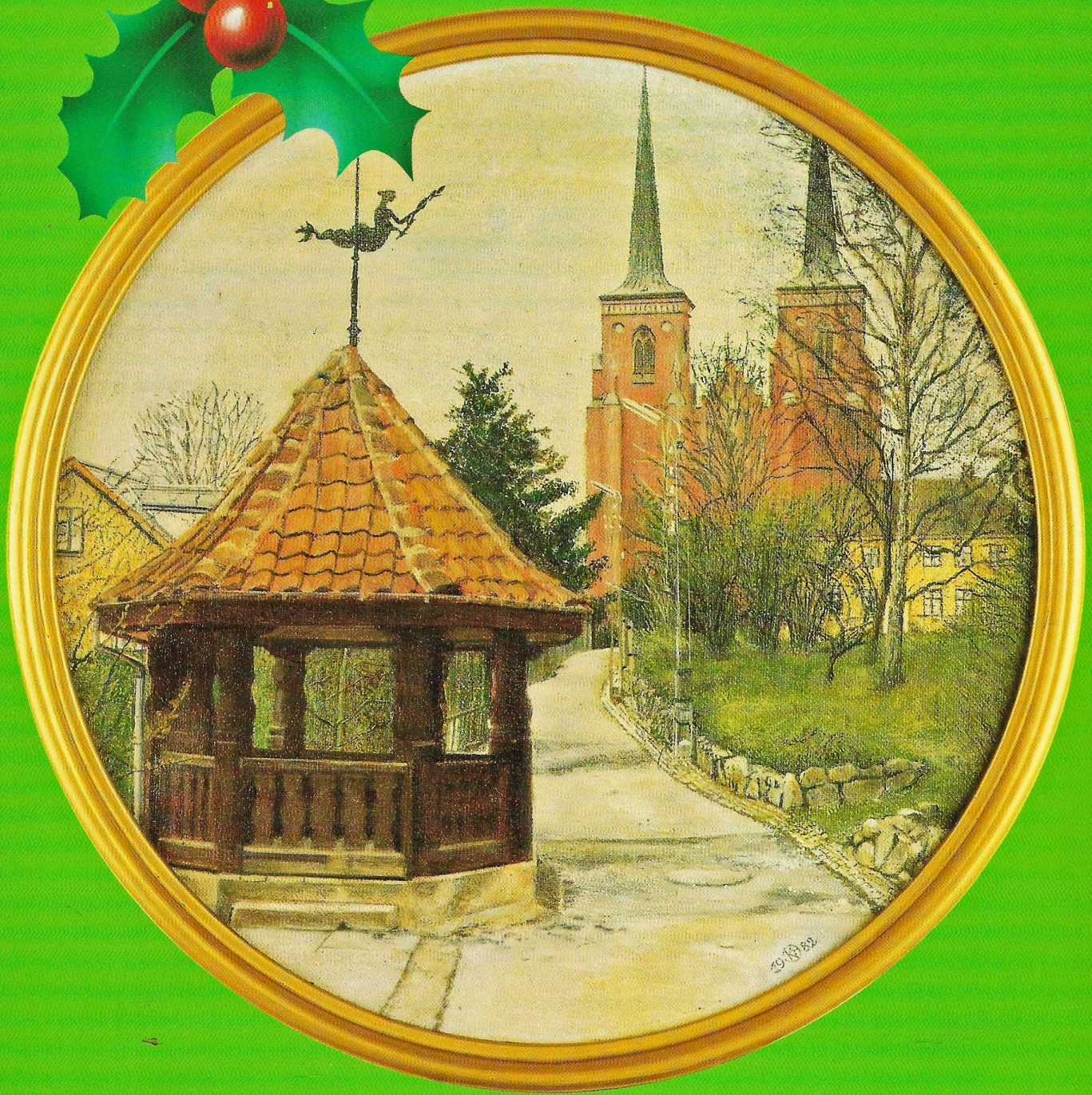

Jul i Roskilde

Årgang 1987

PRIS KR. 50,-

KLAMER-en billedskærer i Roskilde

Af Kaj V. Hansen

Det kan lade sig gøre. – Kommer man forbi Skomagergade 26, og kigger indenfor i gården, vil man se en nyistandsat bygning, som er en fryd for øjet. Nu er det særligt bygningen til venstre, som jeg vil beskæftige mig med. Førstesalen har udhæng og kan minde om de gamle bevarede huse fra 1500-tallet i Helsingør og Køge. Så gammelt er dette hus slet ikke. Til højre for døren, bag hvilken en trappe fører op til førstesalen, sidder der et træskilt.

Den nyrestaurerede gård Skomagergade 26, med billedskærers Klamers skilt.

»KLAMER – billedskærer« står der på skiltet. Vi er i år i 1987, og lige netop i år skal vi 70 år tilbage, for at begynde ved begyndelsen af denne virksomhed – hvis man da ikke hellere skal tale om kunst eller kunsthåndværk.

Inde i Dannebrogsgade på Vesterbro i København havde billedskærerfamilien Klamer forgæves søgt en svend til deres billedskæreri. Familien Klamer bestod af Christian Joachim Klamer og dennes hustru, Dagmar Sofie, samt sønnen Svend Richardt Klamer, også billedskærer. Det var i 1916 midt under 1. verdenskrig. Danmark oplevede som neutral stat en periode med stor vækst. Med stor vækst stiger priser. København havde snævre rammer. Roskilde derimod måtte virke attraktiv. Tæt som den lå ved København, havde den en del virksomheder, der kunne danne grundlag for en omsætning på stedet, og skulle det gå helt galt, var de gamle kunder i København ikke langt væk. Helt ukendt var Roskilde heller ikke, idet Dagmar Sofie's broder drev restaurant »Bakkely« på Køgevej overfor Amtssygehuset.

Måske har familien Klamer i 1917 læst den be-

skrivelse af Roskilde og dens erhvervsliv, der udkom samme år. Ihvertfald tog man springet de 30 kilometer mod vest. De faldt til her – for de blev her.

Selv efter flytningen til Roskilde blev Svend Richardt Klamer boende hos sine forældre. Han var enebarn og ungkarl, og ungkarl forblev han hele sit liv. Han var født den 22. november 1895 i København. Hans ballast var en meget fin mellemskoleeksamen fra Enghavevejens skole, og en udtalelse fra skolen mindst lige så fin. Dertil kom så hans uddannelse som billedskærer. Ligesom hans far, var også han sluppet for militærtjeneste. Han havde kunnet koncentrere sig om sit fag.

I Roskilde fik de bolig i den tidligere vandkuranstalt på Maglekildevej, nærmere betegnet nr. 4. Her var der al den inspiration, man kunne ønske sig. Bygningerne havde siden deres indvielse i 1846 haft en omtumlet anvendelse. Først ganske få år som kurbadeanstalt, hvor der blev gjort brug af Maglekildens store mængde rene kalk- og mineralrige vand. Senere var her herskabelig bolig for baron Dirckinck Holmfeld. Så en periode værksted for Maglekilde Maskinfabrik. Igen sodavandsfabrik samt forberedelseskole for Katedralskolen. Kun fantasien satte grænse for bygningernes anvendelse.

Klamers værksted i Skomagergade 26 var faktisk ligeså specielt som boligen. Dengang i 1917 skulle man være stedkendt for at kunne finde vej til det. Ude fra Skomagergade var der en meget smal passage gennem forhuset ind til gården. Man kunne ikke se direkte igennem passagen, for den slog »et knæk« for at give plads til en trappe, der førte op til forhusets 1. sal. Inde i gården stod man snart overfor en udvendig trætrappe, der førte op til et lokale i førstesals højde. En del af lokalet var »trukket« ud over stueetagen. Hele denne førstesal udgjorde billedskærerværkstedet.

Værkstedets vinduer vendte mod øst, så dagslyset var beskedent fra middagstid. Det var til gengæld ikke særligt dybt, men aflangt langs vinduessiden. Det gav mulighed for langt arbejdsbord under vinduerne.

I 1930 døde Svend Klamers far, og han fortsatte nu alene med billedskærerværkstedet.

At Klamer var langt mere kunstner end håndværksmester, er en beskrivelse, de få, der kendte ham, samstemmende giver af ham. Det understreges også af et skriftligt »råd« fra hans onkel.

I brevet beder onklen ham om, at lade brevet være utilgængeligt for andre. Onklens råd til ham består i nogle meget praktiske dagligdags principper for kalkulering af priser. Men herudover nogle opfordringer til, at man bør være selvstændig, for at undgå at andre »snuser« i ens ting, og interesserer sig, ja endog kontrollerer, om man har lidt ekstra god fortjeneste.

Billedskærer Svend Klamer i værkstedet, Skomagergade 26.

Hvis han en dag havde haft en »god arbejdsdag«, skulle han lægge lidt ekstra på prisen, for at han ikke på »en dårlig dag« skulle blive for dyr. Alt dette skulle han lade følge af det væsentlige: »Har du lovet en ting til imorgen, så hold det – og vis aldrig din kalkulebog til nogen.«

Klamer var en særpræget kunstner. Ungkarl som han var, havde han en overordentlig interesse for kønne piger. Han var betaget af de piger, der var fri for bånd om, hvordan man bør være. Da han havde set bogbinderens kone som den første gå i lange benklæder, bad han hende stå model til en figur.

Teatret og dets verden af mystik, musik og dans, gjorde ham helt ør. Teatertosset beskrev han sig selv. Utallige af de figurer han skar, og som han ikke skilte sig af med, forestiller da også mennesker i teatrets verden. Igen er det pigerne, der er hans foretrukne modeller. Danserinder, hvor han helt klart har været inspireret af Josephine Baker med hendes bananskørt, men også danserinder i lette kjoler dansende på tåspidser næsten svævende. Her kommer man uvægerligt til at tænke på Tegner's »Danserindebrønd« i Helsingør.

Men fra teatret har han også brugt skuespilleren Olaf Poulsen som model. Denne figur er dog meget lille, velnok en af de mindste han har skåret. Til gengæld har han farvelagt den.

Klamer havde et meget roligt temperament, og var meget omhyggelig med at passe sit arbejde sammen med de opgaver, som f.eks. håndværkere skulle fort-

sætte færdiggørelsen af. Det kommer især til udtryk i en takkeskrivelse, efter at han havde udført restaureringsarbejdet i Kornerup og Svogerslev kirker.

Der var mange stilarter for møbler mellem de 2 verdenskrige. Her fik Klamer også mulighed for at arbejde med den håndværksmæssige kunnen for de lokale møbelsnedkere. Mange vil sikkert idag mene, at de meget tunge møbler fra dengang, var en efterligning af fornemme renæssancemøbler. Det er givetvis rigtigt, og dermed er tingene heller ikke så interessante. På den anden side har der til alle tider været »lånt« fra tidligere stilarter. Men Klamer's udskæringer repræsenterer i disse ting et håndværk, som ikke er almindeligt længere.

Lejligheden i vandkuranstalten på Maglekildevej var fyldt fra gulv til loft med hans egne arbejder. Ikke kun med udskårne figurer. Klamer havde en interesse for maleri, og den havde han ladet få frit løb. Af fotografier fra hans hjem kan det ses, at der ikke var en ledig plads på hans vægge. Især en bestemt type kvindelig model går igen i malerierne. Også her skal der være tale om en model fra teatrets verden. Modellen er mørk, sydlandsk og meget feminin.

Oppe på taget af vandkuranstaltens hovedbygning, ud mod Lille Maglekildestræde, sad der en vindfløj. Helt i tråd med Klammers stil. Vindfløjen var en kvinde med svømmehale. Svømmehalen ender som et treflignet blad, og i hånden holder hun en dunhammer. Det er en »søjomfru«. En beskytter af det ferske vand.

Svend Klamer: »Danserinder med tambourin«.

Svend Klamer's sokkel til »søjomfruen« fra Maglekilde vandkuranstalt.

Når jeg skriver i »nutid«, er det fordi søjomfruen eksisterer den dag i dag næsten på samme sted.

Den sokkel af træ, som søjomfruen havde, da hun sad oppe på taget af den nu nedrevne vandkuranstalt, havde Klamer udskåret.

Sammenholder man denne sokkel med det kildehus, som er det eneste, der er tilbage af vandkuranstalten, er der ikke tvivl. Kildehusets udskæringer er lavet af Klamer. Det er en rar tanke, at det er Klamer, der har fået lov at blive »bevaret« på denne måde, i det miljø, der var så stor en del af hans liv.

Kildehuset er fra slutningen af 20'erne, og er det sidste i en række af bygninger direkte ved kilden. Nede i midten løber Maglekilden stadig. Videre løber vandet derfra over til udløbet med Neptunhovedet på Maglekildebakken.

Klamer var kommet på plejehjemmet »Lillehjemmet«, da vandkuranstalten blev revet ned i begyndelsen af 1970'erne. Søjomfruen blev reddet, og sidder idag oppe på taget af det lille kildehus, men på en sokkel af jern. Hendes oprindelige træsokkel er bevaret, og findes i Roskilde kommunes arkitektafdeling.

Den 17. maj 1974 døde Klamer. I sit testamente

gav han alt, hvad han ejede til »Lillehjemmet«, fordi han følte årene dér som nogle af de bedste, han havde kunnet ønske sig. Mange af hans arbejder blev solgt ved auktion, og pengene herfra blev brugt til hjemmets beboere.

Kildehuset ved Maglekilde med søjomfruen på taget.